

eP Primera fila ICULT

La nova novel·la de l'autor de 'La pell freda'

«El 1714 no és història passada»

ALBERT SÁNCHEZ PIÑOL Publica 'Victus'

ERNEST ALÓS
BARCELONA

Set anys de compte enrere des de la data de la publicació de l'última novel·la d'Albert Sánchez Piñol (Barcelona, 1965) s'acaben avui. *Victus* (La Campana), la història de l'èpica defensa de Barcelona durant un any fins al desastre de l'11 de setembre de 1714 explicada des del punt de vista de Martí Zuviria, un sarcàstic enginyer militar català, amb el molt espanyol general Villarroel com a heroi, arriba avui a les llibreries. El seu autor s'ha tret un pes de sobre. O més aviat quan hagi de deixar de donar explicacions de per què ha utilitzat el castellà.

-A *Victus*, el poble és qui empeny unes tèbies classes dirigents. ¿Paral·lelismes amb l'actualitat?

-El pobre paper de les elits catalanes, la pugna en el bàndol català entre governants i governats, li donava profunditat al llibre, evitava que fos una història de bons contra dolents, catalans contra espanyols i francesos. Està documentat: com deixen 5.000 voluntaris abandonats a la costa però hi tornen a recollir la porra, el ceptre del diputat militar, com sabotegen l'obra militar de Villarroel, com donen ordres de no atacar Mataró.

-Els seus personatges qualifiquen els dirigents de *feludos rojos*. ¿Era una expressió popular? ¿Fins a quin punt el llenguatge que usa, ple d'imprecacions, és d'època o actual?

-No ho era. He fet una novel·la històrica, tan ben documentada com he pogut, però hi ha parts fictivals. Entenc que forço el llenguatge, però és que no sabem com parlaven les classes populars. La història la feien els nobles, i en castellà. Era una de les limitacions, perquè volia que *Victus* fos la història del setge explicat pels de baix. Volia crear un registre que fugís de la solemnitat, que el

narrador li digui Karlangas a l'emperador.

-Ficcio fins a cert punt. Perquè en les memòries de Castellví i les gasetes hi ha molta informació.

-Francesc de Castellví, des de l'exili, escriu 5.000 pàgines. T'explica fins i tot que menjaven pa fet amb pell de fava. El que m'he inventat és poc. Els debats sobre si han de resis-

“

«¿Paral·lelismes amb l'actualitat? Els dos moviments comencen des de baix, forçant les elits polítiques»

«Més enllà del mite la gent no sap res. Preguntes per Villarroel i et diran que és un carrer que baixa»

tirsón igual que en les cròniques. Arrossegat i pegat. Quan Villarroel plora perquè no vol deixar els seus soldats... arrossegat i pegat.

-¿Que el principal referent documental sigui un text escrit per un català en castellà, l'ha influït? ¿O el castellà li anava millor per buscar aquest to grotesc de Zuviria?

-Potser sí. Fas una mica el ridícul quan dius que hi ha elements irracionals en les decisions creatives... Tenia ben estudiades les fonts. Llavors la defensa del català no estava entre les preocupacions polítiques, hi ha austriacistes que escriuen en castellà i botiflers en català. I el català de l'època era molt dolent, molt lleig. M'anava bé el castellà ple de catalanades de Castellví. No ho sé. Vaig tirar les primeres 100 pàgines en català a les escombraries. No funcionaven. I a l'escriure una història en català, de catalans i per a catalans dones moltes coses per sabudes. Però més enllà del mite la gent no sap res. Preguntes per Villarroel i et diran que és un carrer que baixa.

-Li sap greu que la gent no sàpiga qui és Villarroel i si Casanova.

-Va tenir un paper tant o més elevat al capdavant de la defensa de la ciutat. Encara que crec que Casanova va fer un paper bastant digne. Però era un polític, el seu fort era negociar, no sortir amb la bandera. Es va veure arrossegat per les circumstàncies.

-¿El seu Casanova, que preferiria negociar, no és una mica com Mas?

-En certa mesura tenia raó, perquè militarment parlant va ser un desastre sense paliatius. Però el capital simbòlic que hem heretat és extraordinari. Molts pobles el voldrien. ¿Que si hi ha paral·lelismes amb l'actualitat? No ho sé. Els dos moviments comencen des de baix, amb els ciutadans forçant les elits polítiques.

-En els episodis en què explica la relació Catalunya-Espanya al segle XVIII, ¿creu que aquell debat entre una Espanya plural i una d'unitària reflecteix la situació de llavors, o més aviat projecta l'actual?

Passa a la pàgina següent

Més erudició que literatura

EL LLIBRE DE LA SETMANA 'Victus' és un llibre entretingut, però ¿és una bona novel·la?

VICENÇ
Pagès Jordà

El primer que cal dir sobre la novel·la *Victus* és que les trames i subtrames s'encadenen amb una perícia narrativa notable. Una vegada començat el llibre, he lamentat totes les interrupcions que m'han impedit prosseguir la lectura fins al final (saber com acabarà no allibera del segrest). La segona cosa que cal dir és que no tinc prou coneixements històrics per dilucidar-ne la fidelitat. La meua aproximació, doncs, no

més pot ser literària.

Narrar la guerra de Successió des dels ulls d'un enginyer militar sense conviccions és una bona troballa. Sánchez Piñol ha creat o recreat una colla de personatges que s'estimen, es respecten o s'odien, i els ha fet interactuar al llarg de preparacions militars, d'escaramusses, de batalles i de setges. El resultat és un *page-turner*, un llibre entretingut.

Ara bé: ¿és una bona novel·la? En altres paraules: ¿l'autor treu tot el profit narratiu de les situacions? ¿Ens duu més enllà dels arquetips socials o nacionals? ¿Es preocupa de trobar adjectius memorables, de construir similis reveladors? ¿Con-

Albert Sánchez Piñol, a la seu de l'editorial La Campana. A la dreta, una vista del setge del 1714.

troueix personatges dotats d'una psicologia complexa, que evolucionin de manera creïble? En el meu cas, consigno que, si bé he estat abduït per la trama, també és cert que no més puc contestar negativament aquestes preguntes.

Podem assumir que el narrador protagonista sigui deixeble del mariscal Vauban, amant del duc de Berwick, ajudant del general Villarroel, client del conseller Casanova, company del bandoler Ballester, rival sentimental de l'enginyer Van Verboom. El que costa de creure, però, és la manera com escriu, tan allunyada de la prosa del segle XVIII. En efecte: el narrador es caracteritza per tenir un estil àgil, ple de diàlegs breus, de paràgrafs curts, d'imprecacions, d'interpellacions, d'estirabots, de frases xocants, d'una frescor que encara tardaria uns quants segles a arribar a les literatures europees. Contemporani de Goethe i de Swift, el narrador escriu amb la sintaxi d'avui i utilitza paraules tan poc setcentistes com «deprimente» o «sàdic» —en uns anys en què el marquès de Sade ni tan sols havia publicat els seus llibres.

Que un dels autors més llegits

en català canviï de llengua literària és prou ambiciós. Però l'ambició es converteix en agosarament quan pretén escriure sis-centes pàgines amb la prosa, la llengua i la manera de veure el món pròpies de segles enrere. El castellà de Sánchez Piñol no és pas pitjor que el de Juan Marsé, però més aviat hauria de situar-se entre el del Lazarillo i el de Moratín o, si

La trama abduction, però ni els personatges són complexos ni la prosa i la llengua són creïbles al XVIII

ho preferiu, simular un baró de Madrid castellanitzat, mentre que en realitat fa pensar més en les autoficcions deseeixides que es posen de moda a la segona meitat del segle vint. Ni Joan Sales escriu sobre la guerra amb tanta llibertat com l'enginyer de Victus.

A Guerra i pau i Vida i destí, Lev Tolstoi i Vassili Grossman, respectivament, es van servir d'uns narradors

omniscients capaços de seguir els protagonistes de la rereguarda al front, tant en un bàndol com a l'altre. El narrador-protagonista de Victus, en canvi, ha de dur una vida rocambolesca per poder parlar de lladres i de mariscals en primera persona. Sobta que en cap moment no arribi a establir contacte amb les classes dirigents catalanes, que són les grans desconegudes de la novel·la —tan llunyanes, estúpides i incomprensibles com els soldats borbònics—.

Després de llegir *La pell freda* vam saludar un autor original. Amb *Pandora al Congo* vam alertar sobre els límits de la credulitat del lector. La novel·la *Tretze tristos triangles* va ser un mer catàleg d'estils. Ara, amb *Victus*, Albert Sánchez Piñol s'ha situat unes posicions per sota dels *best-sellers* d'Umberto Eco, que es caracteritzen per incloure més història que psicologia, més erudició que literatura. ≡

► **VICTUS**
Albert Sánchez Piñol
La Campana. 605 p. 24 €

Ve de la pàgina anterior

—No, és el passat el que es projecta en l'actualitat. Aquest era el debat que tenien, que no l'hàgim superat encara és un altre assumpte. Al·l'interior d'Espanya, aquella guerra era un conflicte entre Castella i Catalunya sobre com regir el país. I va vèncer la concepció castellana d'Espanya, que encara perdura. Va vèncer però no va convèncer. Però el 1714 no és història passada. Mira com estem ara.

—**La novel·la, i el perfil de Martí Zuviría, em fan pensar en la sèrie de novel·les de George McDonald Fraser sobre el pocavergonya Harry Flashman, situat en tots els moments estel·lars de l'època victoriana.**

—Totalment. Les he llegit totes. I la meua idea era que el meu personatge tingués similituds amb aquest individu, una rata mesquina que fa que destaquï encara més l'heroisme dels ciutadans de Barcelona.

—**És com si deixés preparada una sèrie de novel·les a l'estil Flashman.**

—Fer que els EUA siguin independents perquè Martí Zuviría assessora Washington a Yorktown, la seva hostilitat amb Voltaire... Tot això sortirà. I dóna per a una sèrie, però falta veure si tindrà el temps i les ganes. Algun episodi que he tallat, com Zuviría a Versalles o l'amistat amb el capità Cook, poden acabar a la pàgina web. Però Martí Zuviría en la guerra de la independència americana és tota una novel·la. És un projecte. Però en tinc tants...

—**¿Després d'El bosc, que es presenta a Sitges, treballa en més guions?**

—En el de *Victus*, que ja veurem com s'acaba. Brutal Media ha comprat els drets. Ara ve el difícil, aixecar la pel·lícula. Perquè necessitaria, mínim, 10 milions d'euros. Estic adoptant una altra perspectiva: qui explicarà la història serà el duc de Berwick.

—**Complicat, perquè no trepitja Barcelona fins a l'11 de setembre.**

—No es posi límits... La gràcia del món creatiu és que pots fer el que et doni la gana.

—**Tenia altres projectes. Completar la trilogia de La pell freda i Pandora..., una novel·la situada a Terranova, Fungus...**

—Ja tinc a mitges la tercera novel·la. En la tercera guerra carlista, en una masia del Matarranya, cau del cel un àngel, que surt d'un cràter tal com ens els imaginem. Vull que sigui una novel·la curta en to de rondalla. I *Fungus*, l'he traslladat als Pirineus, perquè està basada en la llegenda dels manairons. Surt un *western* d'alta muntanya. Però tinc dubtes de si serà una novel·la o directament un guió. ≡

e-Periódico

Vegeu una fotogaleria sobre el setge del 1714 a <http://www.e-periodico.cat>

idees

JAUME
Subirana

Marques i marques

Tinc un amic que se n'ha anat una temporada a Venècia i diu que alguns amics li van prohibir amb sorna posar-se a escriure'n cap poema. En el mateix sentit, **Ernesto Baltar** ha publicat a *JotDown Magazine* l'article titulat «Las muchas Venecias», en què comença apuntant que potser el millor seria senzillament i directament evitar el tema, atesa la densitat literària de les aigües dels canals a la ciutat de la Sereníssima. La paradoxa és que ho diu (ho diem) com una mena de *captatio* prèvia al fet d'afegir la seva veu al gran cor secular de tots els que han escrit amb Venècia com a decorat.

Prenc notes per a aquest article amb les *Marques d'aigua* de **Joseph Brodsky** (Viena / Siruela) damunt de la taula i amb el diari obert a la pàgina en què un suplement ressenya la darrera novel·la de **Donna Leon**. Si ella o el Nobel russoamericà haguessin estat prudents, si haguessin fet cas de la humilitat i la prevenció as-

Narcís Comadira publica l'evocatiu i extraordinari 'Marques de foc'

senyades, ara no podríem parlar dels seus llibres. Si **Vikram Seth** hagués estat assenyat ara no existiria l'esplèndida novel·la que és *Una música constant*. Si ho hagués estat **Predrag Matvejevic** no podríem llegir *La otra Venècia*. Si ho haguessin estat **John Julius Norwich**, **Jan Morris**, **Thomas Mann**, **John Ruskin** o **Henry James** tots plegats ens hauríem perdut un munt d'excel·lents pàgines. Bona part de la literatura s'escriu sobre llibres anteriors, i gairebé tota sobre temes donats: alhora gràcies a i malgrat el que ja s'ha publicat sobre determinats llocs, fets o persones. I què volen?, jo me n'alegro que **Brodsky** fos un imprudent que no li fes res agafar un full i posar-se a evocar com l'havien anat a recollir a l'estació aquella freda nit de desembre. D'algun manera és també el que ha gosat fer **Narcís Comadira** en posar-se a evocar en l'extraordinari *Marques de foc* (Ara Llibres) —una antologia, unes memòries, un assaig— el fil dels poemes que l'han fet la persona, el lector i l'escriptor que és. Ells han gosat poder. I llavors les marques queden on els **Brodsky** o els **Comadira** les deixen: ben amunt. ≡